

Korekce výživného kontrolní částkou v příkladech

Ing. Veronika Mindlová

Jak jsme informovali v Právu a rodině č. 1 a 2/2023, doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti proti původnímu doporučení z roku 2010 nyní ve svém počtu zohledňuje vedle dalších vyživovacích povinností rodiče i podíl péče rodičů¹⁾ a pracuje s tzv. kontrolní částkou. Kontrolní částka reflektuje prostředky, které by rodiči měly po uhrazení výživného minimálně zbývat s cílem ponechat rodiči s nízkými příjmy základní životní úroveň a zachovat povinnému rodiči s vyššími příjmy zásadně srovnatelnou životní úroveň s jeho dítětem.

K zavedení kontrolních částek se vyjadřuje dokument *Analýza využívání tzv. doporučující tabulky k určování výživného 2022* dostupná na stánkách Ministerstva spravedlnosti²⁾ s podnázvem *Určování výživného dětem – analýza a doporučení pro veřejnost* (dále jen „Analýza 2022“), která novému nastavení ve výživném předcházela: „*Nedostatkem stávající doporučující tabulky je mimo jiné skutečnost, že pokud by se z ní vycházelo, v některých případech může vést k nepřiměřeně vysokému výživnému z hlediska nerovnováhy příjmů povinného a oprávněného.*“³⁾ *I za předpokladu zohlednění výše nastíněných úprav je však třeba se zabývat hraničními situacemi, aby upravená doporučující tabulka nevedla k extrémním a potenciálně nesprávným a nespravedlivým výsledkům.*“

Tabulka 1: Tabulka výživného (září 2022)

	Věk dítěte	Podíl výživného na příjmu povinného, pokud má rodič			
		1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti	3 vyživovací povinnosti	4 vyživovací povinnosti
1	předškolní do 5 let	14 %	12 %	10 %	8 %
2	1. stupeň ZŠ od 6 do 10 let	16 %	14 %	12 %	10 %
3	2. stupeň ZŠ od 11 do 15 let	18 %	16 %	14 %	12 %
4	SŠ a vyšší vzdělání nad 16 let	20 %	18 %	16 %	14 %
5	kontrolní částka	pevná spodní hranice dle výše příjmu rodiče	66 %	55 %	50 %
			z příjmu rodiče nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)		
6	výživné na všechny (děti) vyživovací povinnosti		34 %	45 %	50 %

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, vlastní zpracování

Pro stanovení výživného pracujeme s kontrolní částkou pevnou a kontrolní částkou stanovenou procentem z příjmu rodiče. V Analýze 2022 i v Manuálu pro práci s doporučenou tabulkou k určování výživného dětí⁴⁾ najdeme cesty výpočtů pro stanovení kontrolní částky procentem z příjmu podle množství vyživovacích povinností, i jak se dopočítat pevné kontrolní částky s využitím tzv. nezabavitelné částky, která se například využívá při výpočtu srážek z příjmu povinného v exekuci a oddlužení, a jak korigovat výši výživného v případě, že narazíme při jeho stanovení na jednu z kontrolních částek.

Ing. Veronika Mindlová, daňová poradkyně se specializací na rodinné právo

Dosažení pevné částky závisí na výši čistého příjmu a projeví se u rodičů s nižšími příjmy. Kontrolní částka stanovená rodiči procentem z čistého příjmu se mění podle množství vyživovacích povinností rodiče a projeví se u rodičů s vyššími příjmy a vícero vyživovacími povinnostmi. Pro účely výpočtu však Ministerstvo spravedlnosti ve svém **doporučení zohledňuje ve vyživovacích povinnostech rodiče pouze nezletilé a zletilé děti, přestože rodič může mít vyživovací povinnost i k dalším osobám**, kterými jsou třeba manžel, registrovaný partner či rodiče. Tyto další vyživované osoby by měl při svém rozhodování **zohlednit soud, či by si je v dohodnuté výši výživného měli zohlednit sami rodiče**.

Kontrolní částka má být stanovena dvěma způsoby, přičemž jako kontrolní částku bere me tu vyšší z obou částek.

Tabulka výživného podle počtu vyživovacích povinností rodiče uvádí procentuální podíl výživného dítěte daného věku na příjmu rodiče. Pokud má rodič jen jednu vyživovací povinnost na dítě navštěvující SŠ a vyšší vzdělání nad 16 let (řádek 4 v tabulce na s. 13), je mu stanoveno výživné 20 % z čistého měsíčního příjmu. V tomto případě tak výši výživného může ovlivnit jen pevná kontrolní částka, při nízkém příjmu rodiče.

Z tabulky dále vyplývá, že v případě dvou vyživovacích povinností by mělo výživné na obě děti činit maximálně 34 % (100 %–66 %) z čistého příjmu rodiče, nebo být stanoveno do výše rozdílu mezi příjmem rodiče a pevnou spodní hranicí. Při třech vyživovacích povinnostech by mělo výživné na tři děti rodiče povinného činit maximálně 45 % z čistého příjmu rodiče, nebo být stanoveno do výše rozdílu mezi příjmem rodiče a pevnou spodní hranicí. V posledním případě čtyř vyživovacích povinností by mělo výživné na všechny čtyři vyživovací povinnosti činit maximálně 50 % z čistého příjmu rodiče, nebo by mělo být stanoveno do výše rozdílu mezi příjmem rodiče a pevnou spodní hranicí.

Zde je třeba upozornit, že kontrolní částka se uplatní po zohlednění podílu péče rodiče. Jinými slovy, pokud by se rodič vůbec nestaral, měl by uhradit na výživném při dvou vyživovacích povinnostech maximálně 34 % svého příjmu (nebo rozdílu mezi jeho příjmem a pevnou kontrolní částkou). Pokud se ale tento rodič o děti stará například v režimu rovnoměrné střídavé péče, nebo i rozšířeného styku, má podíl péče vliv na doporučené procento z platu pro každé dítě, ale nemá vliv na kontrolní částku a platba výživného by opět byla maximálně 34 % jeho příjmu (nebo rozdíl mezi jeho příjmem a pevnou kontrolní částkou). Z takového nastavení profitují rodiče, kteří se o děti nestarají, a tudíž nepotřebují další finanční prostředky pro zajištění péče či styku. Pojďme se na výpočet obou kontrolních částek podívat detailněji.

Pevná kontrolní částka

Pevná kontrolní částka je relevantní zejména pro rodiče s nízkým příjmem, nebo průměrným příjmem a vícero vyživovacími povinnostmi. Nastavení kontrolní částky zajišťuje, že stanovené výživné nepovede k propadu rodiče pod přijatelnou životní úroveň.

Kontrolní částku lze v praxi jednoduše stanovit s pomocí online kalkulatoru splátek pro oddlužení⁵⁾ Ministerstva spravedlnosti, kdy pro její zjištění je třeba online kalkulator vyplnit následovně:

- do kolonky „Děti a další vyživované osoby“ se pro tyto účely uvede hodnota „0“,
- v kolonce „Manžela/ky“ se pro tyto účely vybere „ne“,
- do kolonky „Čistá mzda (měsíční)“ se uvede zjištěný **průměrný čistý příjem** rodiče, jemuž vyživovací povinnost stanovujeme.

Kontrolní částku, se kterou následně pracujeme, představuje hodnota v kalkulátoru uváděná jako „Mzda k výplatě“.⁶⁾

Pro představu si ukážeme výpočet pevné kontrolní částky pro čistý měsíční příjem rodiče v rozmezí 15 000 Kč až 50 000 Kč.

Z tabulky Pevná kontrolní částka dle příjmu rodiče vyplývá, že pevná kontrolní částka je nově od 1. 1. 2023 podstatná pro rodiče s čistým měsíčním příjmem do 27 500 Kč.⁷⁾

U rodiče s příjmem 27 500 Kč představuje pevná kontrolní částka hodnotu 18 260 Kč, což odpovídá 66 % z příjmu rodiče (kontrolní částce procentem z příjmu při zohlednění dvou výživovacích povinností). Na výživné rodiči s tímto příjmem tak připadá zbylá část, která činí 34 %, tj. v peněžním vyjádření 9 240 Kč. Zde je třeba upozornit, že jde o výživné připadající na děti rodiče, které je placeno bez ohledu na podíl péče k rukám druhého rodiče či zletilého dítěte. Pevná kontrolní částka zafunguje u rodičů s nižšími příjmy a jejím cílem je zajistit minimální prostředky, které rodiči po úhradě výživného zbývají, aby se vlivem stanoveného výživného nedostal do finančních nesnází. Nevypovídá ale nic o celkové úhradě rodiče na potřeby dětí, nákladů na zajištění styku, nákladů na zajištění dopravy a bydlení aj.

Tabulka 2: Pevná kontrolní částka podle příjmu rodiče

Pevná kontrolní částka dle příjmu rodiče (dle kalkulátoru splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře)					
	Čistý měsíční příjem	Kontrolní částka (výpočet od 1. 1. 2023) „Mzda k výplatě“	Pevná kontrolní částka, jako % z příjmu rodiče	Na výživné připadá v %	Na výživné připadá v Kč
1	15 000 Kč	14 092 Kč	94 %	6 %	908 Kč
2	17 500 Kč	14 926 Kč	85 %	15 %	2 574 Kč
3	20 000 Kč	15 760 Kč	79 %	21 %	4 240 Kč
4	22 500 Kč	16 592 Kč	74 %	26 %	5 908 Kč
5	25 000 Kč	17 426 Kč	70 %	30 %	7 574 Kč
6	27 500 Kč	18 260 Kč	66 %	34 %	9 240 Kč
7	30 000 Kč	19 092 Kč	64 %	36 %	10 908 Kč
8	32 500 Kč	19 926 Kč	61 %	39 %	12 574 Kč
9	35 000 Kč	20 760 Kč	59 %	41 %	14 240 Kč
10	37 500 Kč	21 592 Kč	58 %	42 %	15 908 Kč
11	40 000 Kč	22 426 Kč	56 %	44 %	17 574 Kč
12	42 500 Kč	23 260 Kč	55 %	45 %	19 240 Kč
13	45 000 Kč	23 867 Kč	53 %	47 %	21 133 Kč
14	47 500 Kč	23 867 Kč	50 %	50 %	23 633 Kč
15	50 000 Kč	23 867 Kč	48 %	52 %	26 133 Kč

Zdroj: Ing. Veronika Mindlová, vlastní zpracování (<https://insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>)

Kontrolní částka procentem z příjmu

Kontrolní částka procentem z příjmů určuje, kolik maximálně procent z příjmu rodiče by mělo činit výživné. Je tu zejména pro rodiče s vyššími příjmy a s vícero vyživovacími povinnostmi. Procento připadající na výživné dětí v jednotlivých věkových kategoriích by při dosažení této kontrolní částky mělo být korigováno tak, aby rodiči zůstala v případě například čtyř vyživovacích povinností alespoň polovina čistého příjmu. Výsledné výživné při dosažení kontrolní částky je tak i u rodičů s vyššími příjmy stanoveno bez ohledu na podíl péče a dalších nákladů spojených s péčí a stykem. Ty se projeví pouze ve stanoveném procentu z příjmu pro konkrétní dítě, ale nepromítnou se do podílu z příjmu, který by měl rodiči zůstat. Nastavený postup de facto zvýhodňuje rodiče, kteří se o děti nestarají. Analýza 2022 uvádí, že „Cílem kontrolní částky stanovené procentem z příjmu je naopak zachovat i povinnému s vyššími příjmy zásadně srovnatelnou životní úroveň s jeho dítětem.“⁸⁾

Tabulka výživného – kontrolní částky a krácení výživného (září 2022) nám tak ukazuje, kdy by si měli dát uživatelé při výpočtu výživného pozor na případné úpravy vyživovací povinnosti z důvodu dosažení kontrolních částek. V jednotlivých věkových kategoriích je nasčítáno výživné, které by rodič měl v procentech ze svého příjmu hradit, pokud by všechny děti byly z dané věkové kategorie. Například pokud by rodič měl tři vyživovací povinnosti na děti navštěvující II. stupeň ZŠ ve věku od 11 do 15 let, představoval by součet jeho vyživovacích povinností k těmto dětem 42 % z čistého příjmu rodiče (bez ohledu na rozsah péče). Kontrolní částka procentem z příjmu stanovuje, že by rodiči mělo zůstat minimálně 55 % jeho čistého příjmu, tj. na výživném by nemělo být uhrazeno více než 45 % z příjmu rodiče, což je splněno. Současně je třeba zkoumat i pevnou kontrolní částku, která je odvislá od výše příjmu rodiče.

Pokud by rodič měl tři vyživovací povinnosti na děti navštěvující SŠ a vyšší vzdělání ve věku nad 16 let, představoval by součet jeho vyživovacích povinností k nim 48 % z čistého příjmu rodiče (pokud o děti nepečuje vůbec, pokud totiž rodič o děti pečuje v jakémkoliv režimu, stanovené výživné mu roste – viz tabulka *Korigování výživného pomocí kontrolních částek – dvě děti a II. stupeň ZŠ (11–15 let)*). Kontrolní částka procentem je překročena a výživné je tak nutno korigovat. I v tomto případě je třeba zkoumat pevnou kontrolní částku. Výživné by se korigovalo podle rozdílu čistého příjmu rodiče a vyšší kontrolní částky.

Tabulka 3: Tabulka výživného – kontrolní částky a krácení výživného (září 2022)

	Věk dítěte	Podíl výživného na příjmu povinného, pokud má rodič			
		1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii	3 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii	4 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii
1	předškolní do 5 let	14 %	24 %	30 %	32 %
2	I. stupeň ZŠ od 6 do 10 let	16 %	28 %	36 %	40 %
3	II. stupeň ZŠ od 11 do 15 let	18 %	32 %	42 %	48 %
4	SŠ a vyšší vzdělání nad 16 let	20 %	36 %	48 %	56 %

	Věk dítěte	Podíl výživného na příjmu povinného, pokud má rodič			
		1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii	3 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii	4 vyživovací povinnosti v dané věkové kategorii
5	kontrolní částka	pevná spodní hranice dle výše příjmu rodiče	66 %	55 %	50 %
6	výživné na všechny (děti) vyživovací povinnosti		34 %	45 %	50 %

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, vlastní zpracování

Z Tabulky 3 výživného – kontrolní částky a krácení výživného (září 2022) vyplývá, že kontrolní částka procentem z příjmu rodiče bude redukovat výši výživného u dětí navštěvujících střední školu a vyšší vzdělávání nad 16 let. Obě kontrolní částky jsou bohužel aplikovány k redukcí celkové výše placeného výživného v okamžiku, kdy podíl péče o dítě výši výživného neovlivní. V určitých případech je tak výše výživného stejná, bez ohledu, jak rodič o dítě pečuje (režim péče střídavé, rozšířené, běžné, nárazové, či je bez kontaktu s dítětem). Výživné tak ve skutečnosti klesá s mírou nepéče rodiče, tedy čím je nižší podíl péče rodiče, tím jsou nižší celkové vynaložené prostředky včetně výživného – viz příklad dále. U rodiče s příjmem 27 500 Kč představuje pevná kontrolní částka hodnotu 18 260 Kč, což odpovídá 66 % z příjmu rodiče. Na výživné rodiči s tímto příjmem tak připadá zbylá část, která činí 34 %, tj. v peněžním vyjádření 9 240 Kč. Z nového doporučení pro daný počet vyživovacích povinností tak vyplývá, že bude třeba výživné korigovat při dvou vyživovacích povinnostech a dětech v kategorii SŠ a vyšší vzdělání nad 16 let⁹⁾, při třech a čtyřech vyživovacích povinnostech a dětech v kategorii I. stupeň ZŠ od 6 do 10 let a starších. Korekci je třeba řešit vždy při absenci péče či styku povinného rodiče. Při významnějším podílu rodiče na péči či styku se výživné krátí dle podílu péče a v součtu hrazené výživné tak nemusí narazit na hranici stanovené kontrolní částky.

I zde je třeba upozornit, že se nejedná o celkové výživné připadající na děti rodiče. Obě kontrolní částky totiž korigují výživné až po zohlednění podílu péče povinného rodiče při rozhodování o výživném a péči o nezletilé děti. V praxi tak kontrolní částka, která ani v absolutní částce, ani v procentním vyjádření nezohledňuje potřebné náklady povinného rodiče na péči a realizaci styku, může zvýhodněním povinných nestarajících se o své děti nevhodně motivovat povinné rodiče ve vztahu k osobní péči či styku. Z tabulky *Kontrolní částka pevná a procentem z příjmu rodiče dle výše příjmu rodiče a počtu vyživovacích povinností* je patrné, od jakého příjmu a počtu vyživovacích povinností je třeba dát při stanovení vyživovací povinnosti pozor na kontrolní částku a na kterou z kontrolních částek. Šedou barvou je vyznačeno působení kontrolní částky procentem z příjmu rodiče. Bílá barva značí působení kontrolní částky pevně v závislosti na výši příjmu rodiče.

Tabulka 4: Kontrolní částka pevná a procentem z příjmu rodiče dle výše příjmu rodiče a počtu vyživovacích povinností

Čistý měsíční příjem	Kontrolní částka pevná a procentem z příjmu rodiče dle výše příjmu rodiče a počtu vyživovacích povinností					Kombinace vyživovací povinnosti s nutností využití kontrolní částky				
	Kontrolní částka (výpočet od 1. 1. 2023) „Mzda k výplatě“	Pevná kontrolní částka, jako % z příjmu rodiče	Na výživné připadá v %	Na výživné připadá v Kč	1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti	3 vyživovací povinnosti	4 vyživovací povinnosti		
1	15 000 Kč	94 %	6 %	908 Kč	předškolní věk	vždy	vždy	vždy	vždy	
2	17 500 Kč	85 %	15 %	2 574 Kč	I. stupeň ZŠ	vždy	vždy	vždy	vždy	
3	20 000 Kč	79 %	21 %	4 240 Kč	-	vždy	vždy	vždy	vždy	
4	22 500 Kč	74 %	26 %	5 908 Kč	-	vždy	vždy	vždy	vždy	
5	25 000 Kč	70 %	30 %	7 574 Kč	-	II. stupeň ZŠ	I. stupeň ZŠ	vždy	vždy	
6	27 500 Kč	66 %	34 %	9 240 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	I. stupeň ZŠ	I. stupeň ZŠ	I. stupeň ZŠ	
7	30 000 Kč	64 %	36 %	10 908 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	II. stupeň ZŠ	II. stupeň ZŠ	
8	32 500 Kč	61 %	39 %	12 574 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	II. stupeň ZŠ	I. stupeň ZŠ	
9	35 000 Kč	59 %	41 %	14 240 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	II. stupeň ZŠ	II. stupeň ZŠ	
10	37 500 Kč	58 %	42 %	15 908 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	
11	40 000 Kč	56 %	44 %	17 574 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	
12	42 500 Kč	55 %	45 %	19 240 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	
13	45 000 Kč	53 %	47 %	21 133 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	II. stupeň ZŠ	
14	47 500 Kč	50 %	50 %	23 633 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	
15	50 000 Kč	48 %	52 %	26 133 Kč	-	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	SŠ a vyšší vzdělání	
16	Na výživné MAX % (Kontrolní částka procentem z příjmu)				Pevná částka		Na výživné 34 % (Kontrolní částka 66 % čistého příjmu rodiče)	Na výživné 45 % (Kontrolní částka 55 % čistého příjmu rodiče)	Na výživné 50 % (Kontrolní částka 50 % čistého příjmu rodiče)	

Zdroj: Ing. Veronika Mindlová vlastní zpracování

Korigování výživného pomocí kontrolních částek v příkladu

Pro znázornění korekce výše výživného pomocí kontrolních částek máme příklad dvou dětí navštěvujících II. stupeň ZŠ ve věku 11–15 let. Výše výživného je spočítána pro **čistý měsíční příjem rodiče** 15 000 Kč, 20 000 Kč, 25 000 Kč, 30 000 Kč a 50 000 Kč, kde čistý příjem:

- **15 000 Kč** odpovídá čistému příjmu z minimální mzdy 17 300 Kč¹⁰⁾ stanovené pro rok 2023;
- **20 000 Kč**, odpovídá aktuálně hrubému měsíčnímu příjmu 23 100 Kč a jde o zaručenou mzdu pro zaměstnance z profesí spadajících až do 4. profesní skupiny z 8. Najdeme zde tak vedle (1. skupina) pomocných prací – úklid, kuchyně, šití, doručování zásilek, (2. skupina) – popelářů, kopáčů, školníků, kuchařů jednoduchých jídel, podavačů na stavbách, řidičů osobní aut, sanitářů, skladníků, ostrahy, (3. skupina) zedníků, klempířů, holičů, kadeřnic, instalatérů, profesionálních řidičů aut nad 3,5 tuny (TIR), strojvedoucí v metru, ošetřovatelé, automechanici, řezníci, pekaři, (4. skupiny) – mzdová účetní, krejčí v zakázkové výrobě, strojvedoucí na vedlejších tratích, složitější topenářské práce, diagnostika vozidel či výroba kulinářských specialit, tlumočnicků či záchranářů pod odborným dohledem;
- **25 000 Kč** odpovídá aktuálně zveřejněnému mediánovému příjmu pro ženy v České republice¹¹⁾, který v měsíčním hrubém vyjádření činil 32 171 Kč;
- **30 000 Kč** odpovídá aktuálně zveřejněnému mediánovému příjmu pro muže v České republice, který v měsíčním hrubém vyjádření činil 37 530 Kč;
- **50 000 Kč** odpovídá hrubému příjmu 62 659 Kč, dle Českého statistického úřadu¹²⁾ aktuálně pobíralo 80 % všech zaměstnanců hrubou mzdu mezi 18 301 Kč a 62 659 Kč;

Rodič s různým čistým příjmem, viz sloupce A–E na s. 20, má vyživovací povinnost ke dvěma dětem navštěvujícím II. stupeň ZŠ (11–15 let). Jeho podíl péče je též různý a je zachycen v řádku 8–11, tj. jedná se o rodiče bez péče, s kontaktem/péčí 20 % času, 40 % času a 50 % času. Pro přehlednost je návrh výživného zachycen v tabulce Korigování výživného pomocí kontrolních částek – dvě děti a II. stupeň ZŠ (11–15 let). Podíváme-li se na rodiče ve sloupci E s čistým měsíčním příjmem 50 000 Kč, odpovídá 1. kontrolní částka pevná částce 23 867 Kč. Kontrolní částka procentem z příjmu pak částce 33 000 Kč. Kontrolní částka, kterou by stanovené výživné nemělo převýšit, tak bude 17 000 Kč. Výživné na dvě děti v dané věkové kategorii činí 32 % (2 x 16 %) a odpovídá celkově částce 16 000 Kč. Rodič platí výživné bez omezení kontrolní částkou (výše výživného je pod kontrolní částkou). Pokud je rodič bez styku/kontaktu s oběma dětmi, nebo jen s náhodným kontaktem, pak by jemu stanovené výživné mělo být 16 000 Kč, pokud má styk v rozsahu 20 %, pak 12 779 Kč, pokud má péči 40 %, tak 11 200 Kč, a pokud má rodič rovnoměrnou střídavou péči, tak by měl na obě děti platit 8 000 Kč. Obdobně pak rodič s příjmem 30 000 Kč ve sloupci D.

Pojďme se nyní podívat na sloupec B a rodiče s příjmem 20 000 Kč. Jeho 1. kontrolní částka pevná odpovídá částce 15 760 Kč. Kontrolní částka procentem z příjmu pak částce 13 200 Kč. U tohoto rodiče tak zafunguje 1. kontrolní částka pevná. Kontrolní částka, která by rodiči měla po vyměření výživného zůstat, tak činí 15 760 Kč. Z toho vyplývá, že vyměřené výživné by nemělo převýšit 4 240 Kč. Výživné na dvě děti v dané věkové kategorii činí 32 % (2 x 16 %) a odpovídá celkově částce 6 400 Kč. Rodiči je ale třeba

Tabulka 5: Korigování výživného pomoci kontrolních částek – dvě děti a II. stupeň ZŠ (11–15 let)

Korigování výživného pomoci kontrolních částek – 2 děti a II. stupeň ZŠ (11–15 let)										
Popisek	A		B		C		D		E	
1	Čistý příjem rodiče	15 000 Kč	20 000 Kč	25 000 Kč	30 000 Kč	30 000 Kč	50 000 Kč			
2	1. Kontrolní částka pevná	14 092 Kč	15 760 Kč	17 426 Kč	19 092 Kč	19 092 Kč	23 867 Kč			
3	2. Kontrolní částka % z příjmu	66 %	66 %	66 %	66 %	66 %	66 %			66 %
4	Kontrolní částka výpočtu	9 900 Kč	13 200 Kč	16 500 Kč	19 800 Kč	19 800 Kč	33 000 Kč			
5	Na výživné max. rozdělit	1. Kč pevná	1. Kč pevná	1. Kč pevná	1. Kč pevná	1. Kč pevná	2. Kč % z příjmu	2. Kč % z příjmu	2. Kč % z příjmu	2. Kč % z příjmu
6	Podíl výživného na příjmu rodiče dle dané kategorie – 2 děti (2 * 16%)	908 Kč	4 240 Kč	7 574 Kč	10 200 Kč	10 200 Kč	17 000 Kč			
7	Výživné na 2 děti BEZ zohlednění Kč	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %	32 %			32 %
	Výše výživného na 2 děti SE zohledněním Kč	4 800 Kč	6 400 Kč	8 000 Kč	9 600 Kč	9 600 Kč	16 000 Kč			
8	Rodič bez péče/kontaktu	1. dítě	2. dítě	Celkem	1. dítě	2. dítě	Celkem	1. dítě	2. dítě	Celkem
9	20 % péče v měsíci, tj. 6,12 dnů	455 Kč	455 Kč	910 Kč	2 121 Kč	2 121 Kč	4 242 Kč	3 788 Kč	3 788 Kč	7 576 Kč
10	40 % péče v měsíci, tj. 9,12 dnů	455 Kč	455 Kč	910 Kč	2 121 Kč	2 121 Kč	4 242 Kč	3 195 Kč	3 195 Kč	6 390 Kč
11	50 % péče v měsíci, tj. 15,2 dnů	455 Kč	455 Kč	910 Kč	2 121 Kč	2 121 Kč	4 242 Kč	2 800 Kč	2 800 Kč	5 600 Kč
		455 Kč	1 600 Kč	3 200 Kč	2 000 Kč	2 000 Kč	4 000 Kč	2 000 Kč	2 000 Kč	4 000 Kč

Zdroj: Ing. Veronika Mindlová

výživné korigovat dle pevné kontrolní částky. Po započítání péče by tak rodiči mělo po úhradě výživného zůstat minimálně 15 760 Kč a výše výživného by neměla převýšit 4 240 Kč. Pokud ale kontrolní částkou korigujeme výši výživného až po úpravě výživného po přerozdělení péče o děti, nejsou tomuto rodiči ponechány prostředky na péči. Což jasně vidíme v částkách výživného při péči 40 %, 20 % a bez kontaktu rodiče a dítěte, kdy výše výživného je neměnná. Vzhledem k postupu výpočtu a krácení výživného podle podílu péče a až následném korigování částky, která by rodiči měla zůstat po úhradě výživného, dochází k finanční motivaci rodiče se péči vyhýbat, nebo ji nepožadovat, neboť v případě zájmu o péči a dosažení kontrolní částky už povinnému rodiči na péči nemusí zbýt adekvátní finanční prostředky.

Pokud rodič nemá právně svěřené dítě do péče, ale jen ke styku, byť rozšířenému (až rovnoměrnému), přichází domácnost tohoto rodiče, a tedy i dítěte, o další finanční zdroje v podobě daňového zvýhodnění na část fakticky vykonávané péče, sociální dávky, možnost čerpání delšího ošetrovního v podobě nemoci, ale i možného čerpání materiálních darů, služeb či finančních prostředků z různých charitativních akcí, kde nesplní podmínky beneficianta. Čím širší styk povinný zjišťuje, tím více je nastaveným postupem kontrolních částek znevýhodněn.

Zvyšování výživného

Nové doporučení pamatuje i na faktor času. Podle Manuálu pro práci s doporučující tabulkou k určování výživného dětí by mělo být respektováno, že potřeby dítěte s věkem obecně neustále rostou. Proto je doporučeno, aby i při řešení výživného v rámci jedné věkové etapy po třech letech od předchozího určení docházelo k navýšení podílu výživného na příjmu povinného o jeden procentní bod. S úpravami s rostoucím věkem je třeba ověřovat, jestli zvýšení výživného nenarazí na pevnou kontrolní částku, nebo při vícero vyživovacích povinnostech na kontrolní částku stanovenou procentem z příjmu, podle kterých by bylo třeba výši výživného korigovat.

Limity nového doporučení

Kontrolní částka má chránit rodiče, kterému je výživné vyměřováno, ale neměla by jej chránit do té míry, aby narušovala ochranu oprávněného dítěte na zajištění životní úrovně nezbytné pro jeho vývoj. A současně by stanovené výživné společně s příspěvkem pečujícího rodiče mělo postačovat k pokrytí minimálních odůvodněných potřeb dítěte. Dále by ochrana povinného rodiče měla být závislá na tom, do jaké míry se o dítě, respektive všechny své vyživovací povinnosti, stará a vyživuje je.

Při aplikaci nového doporučení je třeba stanovit **čistý měsíční příjem rodiče**. Ten ale může být zatížen chybami.¹³⁾ V praxi tak snaha o co možná nejvyšší výživné znamená, že není vycházeno z čistého příjmu rodiče (ale odhadnutého potenciálu), nezafungují tak kontrolní částky, a to ani pevná, ani procentem z příjmu, nejsou zohledněny všechny vyživovací povinnosti rodiče a péče tohoto rodiče o ně, není zohledněna péče o děti, na které je výživné stanoveno, a není ani naplněn zákonný předpoklad shodné životní úrovně rodiče a dítěte. Je třeba si uvědomit, že při nesprávně stanoveném rozhodném příjmu (čistém měsíčním příjmu) nezbyvají rodiči prostředky nutné pro úhradu nákladů v době styku, čímž je ekonomicky motivován se o dítě vůbec nezajímat. Je to pro něj ekonomicky výhodné. Což ale není zájem dítěte a ve výsledku ani druhého rodiče, který se tak opravdu

může stát samoživitelem (sám pečuje i sám živí), zejména v situaci, pokud povinnému rodiči vypadne faktický (nižší) příjem, nemá z čeho stanovené výživné platit a je na něj rovnou uvalena exekuce ze strany pečujícího rodiče nebo zletilého dítěte, aby oprávnění měli alespoň po omezenou dobu třeba nárok na náhradní výživné.

Je třeba pracovat s dopady nesprávně určeného čistého příjmu a výživného z něj stanoveného, což není v nejlepším zájmu dítěte, zejména u povinného jevícího zájem o péči a styk s dítětem. Zájem dítěte by neměl být zužován na množství financí v podobě výživného směřujícího k rukám pečujícího rodiče, ale bylo by **třeba spatřovat zájem dítěte i v tom, kolik peněz na náklady styku zůstanou povinnému rodiči, aby mohlo docházet ke kontaktu rodiče a dítěte a aby i dítě kontakt chtělo (např. pokud má u pečujícího rodiče vlastní pokoj a prostředky pro zážitky, a u stýkajícího se chybí prostředky na zajištění srovnatelného bydlení a náplně času, může přestat chtít kontakt udržovat)**. Současně by bylo třeba také při posuzování zájmu dítěte v řízení brát v potaz potřeby a náklady rodiče na jeho všechny vyživovací povinnosti a realizaci společného kontaktu. Čím více osob v domácnosti je, tím jsou veškeré náklady, včetně například dovolených, vyšší. Znamená to totiž koupit třeba i dvoje rodinné vstupné do muzea, zoo nebo aquaparku a tam nekoupit jednu předraženou limonádu a párek v rohlíku jednomu dítěti, ale pořídit to všem dětem (a i dospělým, pokud by měla být shodná životní úroveň). **Následná korekce výživného s použitím kontrolní částky at' pevné, nebo stanovené procentem z příjmů bohužel nezohledňuje podíl péče rodiče, protože k její aplikaci dochází až po zohlednění podílu péče ve výši výživného.**

V praxi tak rodiči nezbydou prostředky na realizaci styku, nebo péče, zajištění dopravy apod. Místo žádoucí motivace rodičů k péči i rozdělení péče o děti mezi oba rodiče motivuje prostřednictvím financí a jejich přerozdělení u nízkopříjmových rodičů a rodičů s vícero dětmi k opačnému přístupu. Protože rodiče v krajních případech zjišťují, že pokud se v rámci styku staráš hodně, nebo nestaráš vůbec, platíš stejně vysoké výživné druhému rodiči, který navíc i pro dobu tvého starání se pobírá veškerou státní podporu, či daňové zvýhodnění atd. **Protože jen pečující rodič má nárok na daňové zvýhodnění, slevu za umístění dítěte a jen jemu jsou děti počítány do společně posuzovaných osob třeba pro nárok na dávky.**

Rodiče a uživatelé kalkulačky výživného se potýkají s problémem, jak správně spočítat „*Počet dní v měsíci, jež dítě tráví u rodiče, jehož výživné se řeší*“. **Jak správně započítat čas**, kdy rodič má dítě třeba jen na odpoledne, bez přespání, započítat střídání prázdnin, pokrátit víkendy atd. Podíl péče se v kalkulačce výživného zaokrouhluje na dvě desetinná místa. Bude tedy záležet na uživateli kalkulačky pro výpočet výživného, s jakou přesností podíl péče rodiče stanoví. Nicméně prázdninový styk má na celkový podíl péče významný vliv.

Závěr

Při stanovení výživného dle nového doporučení Ministerstva spravedlnosti ze září 2022 je nově třeba výživné korigovat s ohledem na kontrolní částky. Ty se stanovují dvojím způsobem, tzv. pevná kontrolní částka, která se jinak používá při výpočtu srážek z příjmu povinného v exekuci a oddlužení a kontrolní částka procentem z příjmu. Pro jednu vyživovací povinnost rodiče počítáme vždy jen kontrolní částku pevnou. Pro dvě a více vyživovacích povinností rodiče je třeba spočítat kontrolní částku pro oba způsoby a rodiči zohlednit ve výpočtu výživného tu vyšší z částek.

Kontrolní částka reflektuje prostředky, které by rodiči měly minimálně zůstat po uhrazení výživného. U nízkopříjmových rodičů má sloužit jako ochrana před upadnutím do finančních těžkostí. U vysoko příjmových rodičů by měla zachovat i povinnému s vyššími příjmy zásadně srovnatelnou životní úroveň s jeho dítětem. Kontrolní částka se uplatňuje až po zohlednění podílu péče, tedy nezohledňuje a neponechává rodiči potřebné prostředky pro péči a styk s dětmi, a to jak s těmi, na které je výživné stanovováno, tak i dalšími. Tento postup pak systémově „odrazuje“ povinné rodiče od péče a zejména styku. Je proto na zamyšlení Ministerstva spravedlnosti, zda by nebylo vhodnější a „spravedlivější“ korigovat výši výživného pomocí kontrolní částky před zohledněním podílu péče.

Nové doporučení Ministerstva spravedlnosti vychází z čistého příjmu rodiče, ale neposkytuje návod, jak čistý měsíční příjem rodiče stanovit. Nesprávné stanovení čistého příjmu znemožní správně aplikovat kontrolní částky, zkeslí výživné, což může vést vedle neplacení, exekuce, trestního stíhání i k nere realizaci kontaktu s dítětem a úniku povinného do šedé ekonomiky. Takovéto zkeslení může být způsobeno i nezohledněním (neodečtením) daňového zvýhodnění na vyživované děti rodiči, kterému není dítě rozhodnutím ponecháno v péči, přičemž dosud daňové zvýhodnění uplatňoval, nezohledněním vynaložených nákladů rozpuštěných dle zákona o dani z příjmů do ročních menších dílů – tzv. odpisů, započítáním cestovních náhrad do mzdy, nesprávnému zohlednění prémie a odměn vyplácených za více kalendářních měsíců atd. Důsledek nesprávného stanovení příjmu vede k nesprávnému uplatnění obou kontrolních částek a tím ovlivňuje nejen dítě či děti v řízení, ale i další vyživovací povinnosti rodiče, které přestože se jich rozhodování značně dotýká, nejsou v řízeních nikterak zastoupeny a jejich zájmy nejsou chráněny. Nicméně proti původnímu doporučení jsou nyní při stanovení výživného jako další vyživované osoby rodiče ve výši výživného explicitně zohledněny, stejně jako je pozitivní explicitní zohlednění podílu rodiče na péči.

Na závěr je třeba upozornit, že k novým doporučením nelze přistupovat stejně jako k původnímu doporučení, na které jsou rodiče, advokáti, OSPOD, pomocné profese, ale i soudy zvyklí. Výživné, tedy prostředky pro děti, je třeba vždy rozdělit podle času péče rodiče, kterému je výživné počítáno, na prostředky, které se ponechají rodiči na jeho čas péče a na výživné připadající na potřebu dětí v čase péče druhého rodiče. Kontrolní částky a jejich aplikace až po rozdělení péče, pochybení při stanovování rozhodného čistého příjmu, nastavují omezení při realizaci styku i rozdělení prostředků rodiče mezi všechny jeho děti přibližně stejně. Pokud se jedná o výlučnou péči, nebývá zpravidla pečujícím rodiči z jeho dílu na výživné nic kráceno na podíl péče druhého rodiče, a to ani při velmi širokém styku. **Proto je velmi důležité, pro zachování kontaktu dítěte s oběma rodiči, výživné stanovovat s ohledem na všechny parametry doporučení a současně zvážit pořadí aplikace kontrolních částek před zohledněním podílu péče rodičů, a teprve poté výživné podle podílu péče redukovat.**

Ačkoliv nové doporučující tabulky jsou nepochybně značným pokrokem proti dřívějším postupům, nelze je využívat zcela mechanicky. Vždy je třeba každý případ posuzovat individuálně.

Poznámky:

¹⁾ *Vice MINDLOVÁ, V. Výživné podle nového doporučení v příkladech. Právo a rodina č. 2/2023.*

- ²⁾ <https://vyzivne.justice.cz/analyza-vyzivneho/>.
- ³⁾ MINDLOVÁ, V. *Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného z pohledu ekonomů. Právo a rodina č. 2/2018, s. 12.*
- ⁴⁾ <https://vyzivne.justice.cz/doporučující-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>.
- ⁵⁾ <https://insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/>.
- ⁶⁾ Při výpočtu kontrolní částky se má vycházet z hodnot pro její určení platných pro počátek období, na něž se určuje výše výživného. Pro výpočet použijí Metodiku výpočtu splátek v oddlužení (od 1. 10. 2022), dostupnou <https://insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/>. Ve výpočtu se zohledňuje od 1. října 2022 navýšení příspěvku na bydlení a navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení podle nařízení vlády č. 289/2022 Sb.
- ⁷⁾ Podle aktuální legislativy a s metodikou výpočtu splátek pro oddlužení platných k 1. 1. 2023. Kontrolní částka pevná dle pravidel platných od 1. 7. 2022 byla podstatná pro rodiče s čistým měsíčním příjmem do 22 500 Kč.
- ⁸⁾ Analýza využívání tzv. doporučující tabulky k určování výživného 2022, s. 77, dostupná online <https://vyzivne.justice.cz/analyza-vyzivneho/>.
- ⁹⁾ Zejména při absenci péče či styku povinného.
- ¹⁰⁾ Minimální mzda, průměrná mzda, mediánová mzda, ale i nabídky pozic úřadu práce uvádějí mzdu v hrubém. Pro jejich přepočítání na čistý příjem je třeba využít některou z dostupných mzdových kalkulaček.
- ¹¹⁾ Medián představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení; to znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián.
- ¹²⁾ <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-3-ctvrtleti-2022>.
- ¹³⁾ MINDLOVÁ, V. *Vzdávání se příjmu pro účely stanovení výživného. Soukromé právo č. 2/2020. MINDLOVÁ, V. Doložený příjem vs. nejlepší zájem dítěte. Právo a rodina č. 10, č. 11–12/2019.*

Nespokojený pacient a možnosti jeho obrany

Mgr. Gabriela Doudová, Mgr. Tomáš Kouřilek

I lékař je jen člověk, a tedy dělá chyby. Nejinak je tomu přirozeně i u ostatního zdravotnického personálu. Většina z těchto pochybení s sebou však nenese ve vztahu k pacientovi žádný dlouhodobý negativní účinek, případně jej pacient ani nezaregistruje. A pokud již ano, byli v minulosti pacienti zvyklí patrně z důvodu dřívějšího odlišného pojetí vztahu mezi pacientem a lékařem některá pochybení přehlížet. Dnes se již tento pohled postupně mění a pacienti jsou připraveni hájit svá práva a od zdravotnických pracovníků vyžadují striktně profesionální přístup, a to ať již jde o jejich vystupování nebo kvalitu prováděných výkonů. V tomto článku představujeme základní možnosti obrany pacienta v případech, kdy má za to, že poskytovatel zdravotních služeb¹⁾ vůči němu nevystupoval tak, jak by měl a mohl.

Nástroje obrany v závislosti na typu pochybení

Předně je třeba poznamenat, že pacient jakožto laik, navíc často zaslepen návallem emocí, není až na výjimky s to kvalifikovaně posoudit, zda skutečně došlo ze strany lékařského personálu k určitému pochybení. Je tedy namístě, aby pacient ve sporném případě ještě před provedením jakýchkoli úkonů zjistil stanovisko jiného odborníka, tj. například

*Mgr. Gabriela Doudová, advokátka, advokátní kancelář PPS advokáti,
Mgr. Tomáš Kouřilek, advokátní koncipient, advokátní kancelář PPS advokáti*